PERUSTUSLAKIVALIOKUNNALLE

ASIA **K3/2019 vp / Asiantuntijapyyntö 5.9.2019: Viittomakieltä käyttävien oikeudet**
HE 294/2014 vp – EV 346/2014 vp

YLEISTÄ

Hallituksen vuosikertomuksen 2018 liite 3 esittelee lausumat ja kannanotot valiokunnittain. Viittomakieliä koskevia lausumia ovat antaneet perustuslakivaliokunta ja sivistysvaliokunta (varhaiskasvatuslaki).

Myös sosiaali- ja terveysvaliokunnan käsittelyssä ollut sosiaali- ja terveydenhuollon uudistus on ollut viittomakieltä käyttävien henkilöiden kannalta erittäin merkityksellinen hanke etenkin palvelutarpeen arvioinnin ja palveluiden kielellisen saavutettavuuden osalta, mutta viittomakieliä ei lausumissa tai kannanotoissa mainittu. Perustuslakivaliokunta on kuullut liittoa tässä asiassa useaan otteeseen.

Talousvaliokunta sivusi hankintamenettelyä koskevan lainsäädännön yhteydessä vammaisille tarjottavia asumispalveluja, missä yhteydessä myös kuuron lapsen ja hänen perheensä mahdollisuuksiin oppia viittomakielen oppimiseen liittyvä esitys uudeksi vammaispalvelulaiksi (HE 159/2018 vp) tuli mainituksi hallituksen antamassa vastauksessa.

VIITTOMAKIELTÄ KÄYTTÄVIEN OIKEUDET HE 294/2014 VP – EV 346/2014 VP

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin sen turvaamiseksi, että viittomakieltä käyttävien oikeudet toteutuvat koko maassa siten kuin heidän kielellisiä oikeuksiaan koskevaa lainsäädäntöä laadittaessa on tarkoitettu.

Kuurojen Liitto ry toteaa, että oikeusministeriössä laadittu hallituksen vastaus on heidän osaltaan kattava eikä näe oikeusministeriön toiminnassa moitittavaa. Viittomakielilaki (359/2019 vp) koskee kuitenkin kaikkia ministeriöitä ja viranomaisia, mutta harva hallinnonala on käynnistänyt viittomakielen käyttöä edistäviä toimenpiteitä käytännön tasolla (esimerkiksi viittomakielinen viestintä kansalaisille) saati lainsäädännön tasolla. Viittomakielinen yhteisö on ollut erittäin pettynyt siihen, että viittomakielilaki ei ole vaikuttanut yksilötasolla eli viittomakielisiä tai edes viittomakielelle tulkattuja varhaiskasvatuksen, opetuksen tai sosiaali- ja terveyspalveluja on edelleen erittäin vaikea saada.

Lapsiasiavaltuutetun ja oikeusministeriön järjestämä pyöreän pöydän keskustelu 28.5.2018 käsitteli sisäkorvaistutteen käytön suhdetta viittomakielen käyttöön. Viittomakielen opettamisesta kuuron lapsen perheelle päätetään vammaispalvelulain (380/1987 vp) perusteella, ja edellisen hallituksen laatima esitys uudeksi vammaispalvelulaiksi (159/2018 vp) sisälsi muutosehdotuksen, jossa kuuron tai kuulovammaisen lapsen oikeutta viittomakieleen olisi vahvistettu. Kuurojen Liitto ry avustaa vuosittain lukuisia perheitä viittomakielen kotiopetuksen saamisessa, sillä sisäkorvaistute nähdään usein virheellisesti ns. parantavana hoitona, vaikka

Kuurojen Liitto ry
PL 57
(Ilkantie 4)
00401 Helsinki
P. 09 58031
www.kuurojenliitto.fi
Y-TUNNUS 0213564-6

kyse on vain kuulon apuvälineestä. Uhkana on, että lapset eivät saa toimivaa kielitaitoa puhutussa eivätkä viitotussa kielessä.

Asiasta vaadittiin viime hallituskaudella selvitystä myös kirjallisella kysymyksellä, johon saatu oikeusministerin vastaus (KKV 678/2018) toteaa:

> Viittomakielilain toteutumista tullaan arvioimaan vuonna 2020, viisi vuotta sen voimaantulosta. Arviointi tulee antamaan tarkempaa tietoa siitä, mihin lain toimeenpanossa tulisi jatkossa kiinnittää erityistä huomiota. Perustuslakivaliokunta on viittomakielilakia koskevassa mietinnössään (PeVM 10/2014 vp) korostanut oman kielen oppimisen merkitystä ja pitänyt tärkeänä, että jokaiselle lapselle ja hänen perheelleen turvataan mahdollisuudet saada riittävästi viittomakielen opetusta niin, että lapsen oikeus omaan kieleen toteutuu ja koko perheelle luodaan mahdollisuudet toimivaan vuorovaikutukseen yhteisen kielen avulla. Siten arvioinnissa tullaan kiinnittämään huomiota myös sisäkorvaistutteen saaneiden lasten ja nuorten mahdollisuuksiin oppia viittomakieltä.

Viittomakielilain arviointi on käynnistymässä ensi vuonna. Hallitusohjelmaan on sisällytetty tavoitteeksi perustaa viittomakieliasiain neuvottelukunta arvioimaan viittomakielilain ja viittomakielisten perusoikeuksien sekä yhdenvertaisuuden toteutumista (OM). Kuurojen Liitto ry toivoo, että asiaa kiirehditään ja että nykyistä viittomakielen yhteistyöryhmää ja sen toimeksiantoa laajennetaan. Kuurojen Liitto ry näkee tässä erinomaisen mahdollisuuden vahvistaa ministeriöiden tietoisuutta viittomakieleen liittyvistä erityiskysymyksistä ja vaatii, että jatkossa kehittämistyöhön vastuutetaan vahvemmin myös muita ministeriöitä kuin oikeusministeriötä. Osa viittomakieleen liittyvistä kysymyksistä on kytköksissä myös vammaiskysymyksiin, joiden niin ikään tulisi olla läpileikkaavia. Arvioinnin yhteydessä tarjoutuu mahdollisuus kehittää kielellisten oikeuksien seurantaindikaattoreita edelleen.

Viittomakielilain arvioinnissa on nostettava esiin myös Kuurojen Liitto ry:n ja Viittomakielten lautakunnan UNESCO:lle laatima selvitys viittomakieltemme nykytilasta. Suomenruotsalainen viittomakieli on jo katsottu uhanalaiseksi kieleksi, mutta suomalaisen viittomakielen syntyperäisten käyttäjien määrän raju väheneminen 2000-luvun aikana ja kielen käyttöalojen huomattava kaventuminen viittaavat myös suomalaisen viittomakielen uhanalaistuneen.

Kuurojen Liitto ry katsoo, että Eduskunnan lausuma **EV 346/2014 vp** tulee pitää voimassa niin kauan, että perusoikeuksiin liittyvä säätely on saatettu viittomakieltä käyttävien kielellisten oikeuksien osalta ajan tasalle.

Helsingissä 5.9.2019

MARKKU JOKINEN

Markku Jokinen
toiminnanjohtaja